

PODSUMOWANIE
STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
MIEJSKIEGO PLANU ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU DLA GMINY KUŹNIA
RACIBORSKA, UCHWALONEGO UCHWAŁĄ NR XLVIII/382/2022 RADY
MIEJSKIEJ W KUŹNI RACIBORSKIEJ Z DNIA 21 KWIETNIA 2022 R.

Podstawa Prawna: Ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz.U. z 2021 r. poz. 2373 ze zmianami), w szczególności art. 55, ust. 3, który określa zakres podsumowania.

1. USTALENIA ZAWARTE W PROGNOZIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Przedmiotem opracowania była prognoza oddziaływania na środowisko projektu Miejskiego planu adaptacji do zmian klimatu dla Gminy Kuźnia Raciborska.

Plan Adaptacji Miasta Kuźnia Raciborska do zmian klimatu (zwany dalej MPA lub Planem adaptacji), jest odpowiedzią Miasta na zagrożenia wynikające ze skutków zmian klimatu. Ma na celu zdiagnozowanie problemów miasta wynikających ze zmian klimatu (analiza aktywnych czynników klimatycznych i meteorologicznych) oraz zmniejszenie jego podatności na ekstremalne zjawiska meteorologiczne i zwiększenie zdolności adaptacyjnej, poprzez dobór właściwych działań adaptacyjnych. Przystąpienie do opracowania dokumentu Miasto potwierdziło Uchwałą Nr XXV/203/2020 Rady Miejskiej w Kuźni Raciborskiej z dnia 29 października 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Miejskiego Planu adaptacji do zmian klimatu dla Gminy Kuźnia Raciborska.

Opracowanie obejmuje miasto i gminę Kuźnia Raciborska, która położona jest w powiecie raciborskim, w województwie śląskim. Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym Polski miasto położone jest w Kotlinie Raciborskiej (318.59) będącej częścią Niziny Śląskiej (318.5) i podprovincji Niziny Środkowopolskie. Jedynie skrajnie wschodni fragment gminy (część sołectwa Rudy) jest położony na Płaskowyżu Rybnickim (341.15) będącym częścią Wyżyny Śląskiej (341.1).

Zgodnie z informacjami Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) wg stanu na dzień 30 czerwca 2020 r. miasto Kuźnia Raciborska zamieszkiwało 5 281 osób, w tym 2 615 mężczyzn i 2 666 kobiet. Liczba ludności rokrocznie maleje, przeciętnie o około 30 osób (czyli o około 0,57%). Na ten stan rzeczy wpływ mają migracje krajowe (w latach 2016-2019 saldo migracji wyniosło -40 osób) oraz ruch naturalny ludności (w latach 2016-2019 przyrost naturalny wyniósł -47 osób).

Teren miasta wykazuje dwustronny spadek ku dolinie rzeki Rudy, a cała dolina pochylona jest na zachód w stronę doliny Odry. Różnica wysokości terenu w granicach miasta Kuźnia Raciborska sięga 42 m. Najwyżej położony punkt znajduje się w lasach na północ od drogi wojewódzkiej 425 przy wschodniej granicy miasta (wydma) i wynosi 222 m n.p.m. Z kolei najniższy punkt znajduje się w północno zachodniej części miasta, w dolinie Odry na wysokości około 180 m n.p.m.

Badany obszar jest położony w obrębie XIII Przedkarpackiego regionu hydrogeologicznego (Kleczkowski, 1990). Jest to subregion Kędzierzyński XIII. W obrębie gminy Kuźnia Raciborska występują dwa piętra wodonośne: czwartorzędu i trzeciorzędu. Północna i zachodnia część miasta Kuźnia Raciborska znajdują się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) – 332 Subniecka Kędzierzyńsko – Głubczycka. Zbiornik ten ma charakter porowy, szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą około 110 000 m³/24 h.

Obszar miasta należy w całości do zlewni Odry. Najważniejszym ciekim miasta jest rzeka Ruda. Charakterystyczną cechą powierzchniowej sieci hydrograficznej Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich są zbiorniki wodne. Z przepływającymi przez gminę wodami, zwłaszcza Odry i Rudy, wiąże się zagrożenie powodziowe. W przypadku Odry sytuacja została opanowana w wyniku budowy wałów przeciwpowodziowych, zarówno na terenie gminy Kuźnia Raciborska (wały wybudowano w 2014 roku), jak i na północ od terenu gminy w województwie opolskim, gdzie brakowało odcinka około 150 m wału (zrealizowano w 2017 roku).

Według klasyfikacji A. Wosia obszar miasta Kuźnia Raciborska leży w zasięgu klimatycznego Regionu Dolnośląskiego Południowego (XXV), który w porównaniu z innymi jednostkami, charakteryzuje się mniejszą liczbą dni z pogodą przymrozkową i mroźną, liczniejsze są natomiast przypadki notowania pogody bardzo ciepłej i jednocześnie pochmurnej. Zauważalne są coraz niższe sumy opadów oraz coraz wyższa temperatura średnioroczna, co ma wpływ na obniżanie się swobodnego zwierciadła wód podziemnych. W wyniku tych zjawisk niemal całkowicie wyschnął zbiornik retencyjny ulokowany po wschodniej stronie Kuźni Raciborskiej, na północ od drogi w stronę Rudy Kozielskiej. Ponadto, w ostatnich 10 latach notowane są wyższe wartości godzin słonecznych w ciągu roku.

Grunty leśne stanowią ponad 86% obszaru miasta i udział ten jest stały. Użytki rolne stanowią 7% powierzchni, z czego grunty orne 4,55%. Udział terenów zabudowanych i zurbanizowanych stanowi tylko 5,27%, przy czym od 2018-2019 roku zaczyna on wzrastać.

Największy udział wykazują gatunki leśne. Wiąże się to z występowaniem na terenie miasta dużych kompleksów leśnych i zachowanych w ich wnętrzu naturalnych siedlisk, sprzyjających zachowaniu i trwaniu tych roślin. Występowanie cennych elementów flory na terenie Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich i miasta Kuźnia Raciborska nie jest równomierne. Przeważająca część rzadkich i zagrożonych gatunków roślin występuje w skupieniach, tworzących wyodrębniające się jednostki przyrodniczo-przestrzenne. Według inwentaryzacji Lasów Państwowych (Program ochrony przyrody – opracowanie na potrzeby Planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie na okres od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2025 r.) na terenie Gminy Kuźnia Raciborska znajdują się następujące stanowiska roślin i grzybów: bagno zwyczajne, czermień błotna, jarzab szwedzki, naparstnica zwyczajna, wawrzynek wilczelyko, widłak jałowcowaty i zimowit jesienny.

Rozpoznanie świata zwierzęcego na obszarze miasta Kuźnia Raciborska nie jest równomierne. Bardzo dobrze poznano ptaki i to zarówno te, które tutaj gniazdują jak i gatunki zalatujące. Z kolei stopień poznania ichtiofauny jest bardzo słaby. Skład gatunkowy rybostanu kształtuje działalność zarybieniowa kół Polskiego Związku Wędkarskiego. Bogactwo fauny Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich (CKKRW) związane jest z silnym zróżnicowaniem biotopów, które tutaj są spotykane. Większą część obszaru zajmują lasy gospodarcze porastające tereny dawnej Puszczy Śląskiej. I chociaż fizjonomię zbiorowiskom leśnym nadaje sosna, to spotkać można również inne drzewostany: Alnetea

glutinosae, Quercetea robori-petraeae czy Quercu Fagetea. Lasy te poprzerywane są terenami użytkowanymi rolniczo oraz ciekami i zbiornikami. Wszystko to sprawia, że spotkać tutaj można rzadkie już w innych rejonach Polski gatunki roślin i zwierząt. Według inwentaryzacji Lasów Państwowych (Program ochrony przyrody – opracowanie na potrzeby Planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie na okres od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2025 r.) na terenie gminy Kuźnia Raciborska występują następujące gatunki: bóbr europejski, grzebiuszka ziemna, kumak górski, kumak nizinny, ropucha paskówka, traszka grzebieniasta, padalec zwyczajny i pachnica dębowa.

Do budowy opcji adaptacyjnych wykorzystano następujące typy działań:

- „twarde” – techniczne, oparte na zastosowaniu zróżnicowanych technologii,
- „miękkie” – obejmujące zmiany zachowania, podnoszenie świadomości, szkolenia i budowanie potencjału adaptacyjnego.

DA1. Uwzględnienie działań mających na celu adaptację do zmian klimatu w dokumentach planistycznych.

Uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powierzchni biologicznie czynnych dla wszystkich rodzajów wyznaczonych terenów będzie służyć jako zabezpieczenie przed uszczelnieniem i przesuszeniem gruntów. Istotna w adaptacji do zmian klimatu jest również zrównoważona mobilność.

DA2. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury.

Zielone ściany, ogrody deszczowe, rowy bioretencyjne, rowy infiltracyjne, zielone przystanki oraz zielone dachy są najczęściej stosowanymi elementami zielonej infrastruktury. Ponadto, w skali lokalnej możliwe i zasadne jest przedsięwzięcie polegające na budowie/ modernizacji systemu melioracji terenów w formie kanałów z możliwością regulacji odpływu wód.

DA3. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe.

- budowa połączenia Zbiornika Rybnickiego z planowanym Zbiornikiem Kotłarnia (uwzględniając działania minimalizujące wpływ na środowisko przyrodnicze: budowę przejść dla zwierząt, realizację zadania w ciągu linii kolei piaskowej między Kopalnią Kotłarnia i Elektrownią Rybnik, przebieg połączenia pod ziemią od doliny Rudy do doliny Bierawki). Zawarto porozumienie między Kuźnią Raciborską, Bierawą, Nadleśnictwem Rudy Raciborskiej, PGW Wody Polskie i Kopalnią Piasku „Kotłarnia” S.A. w kwestii budowy Zbiornika Kotłarnia oraz możliwości połączenia Zbiornika Rybnickiego ze Zbiornikiem Kotłarnia;
- adaptacja cieku Pogonica na kanał ulgi po północnej stronie miasta Kuźnia Raciborska w razie niepowodzenia realizacji połączenia Zbiornika Rybnickiego z planowanym Zbiornikiem Kotłarnia (jako poszerzenie istniejącego koryta i jego obwałowanie wraz z realizacją śluzy na Rudzie);
- realizacja polderów na terenach leśnych między Rudą Kozielską i Kuźnią Raciborską oraz na wschód od zabudowań Kuźni Raciborskiej, w górę doliny Rudy. W projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kuźnia Raciborska wyznaczono dwie lokalizacje suchych zbiorników po wschodniej stronie miasta Kuźnia Raciborska.

DA4. Rozwój sieci ciepłownictwa w mieście.

Kontynuowane będzie przyłączanie lokali i budynków do sieci ciepłowniczej administrowanej przez PGNiG Termika Energetyka Przemysłowa S.A. przy ul. Kasztanowej, Kościuszki, Moniuszki, Rudzkiej, Słowackiego i Arki Bożka, a w razie istnienia warunków technicznych również w innych lokalizacjach.

DA5. Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie miasta i gminy, w tym spowolnienie spływu powierzchniowego.

- Kontynuacja prac projektowych i budowy kanalizacji sanitarnej - budowa sieci umożliwi odbiór ścieków z terenu całego miasta Kuźnia Raciborska i sołectw Budziska, Turze, Jankowice, Siedliska i Rudy;
- Budowa studni chłonnych celem zasilenia wód gruntowych wodami opadowymi lub retencja wód opadowych w istniejących zbiornikach;
- Modernizacja systemu rowów wraz z zastawkami celem możliwości regulacji odpływu wód opadowych;
- Budowa instalacji umożliwiającej zagospodarowanie osadów ścieków z oczyszczalni ścieków w Kuźni Raciborskiej - modernizacja oczyszczalni ścieków w zakresie gospodarki osadowej związanej z budową instalacji przetwarzającej osad ściekowy w ulepszacz gleby;
- Rozdział kanalizacji ogólnospławnej na deszczową i sanitarną.

DA6. Zabezpieczenie odpowiedniej ilości wody pitnej.

- Budowa ujęć i magistrali wodociągowej z ujęć Solarnia wraz ze stacją uzdatniania wody i infrastrukturą towarzyszącą. W razie wystąpienia nadwyżek wody planuje się jej sprzedaż Miastu Rybnik.
- Modernizacja zbiorników retencyjnych wody do picia lub budowa nowych zbiorników.
- Rozbudowa sieci wodociągowej w Rudzie Kozielskiej umożliwiająca połączenie z magistralą wodociągową w Kuźni Raciborskiej.

DA7. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

- Farmy fotowoltaiczne.
- Mikroinstalacje fotowoltaiczne.
- Elektrownie wodne.

DA8. Udział w przedsięwzięciach krajowych i regionalnych związanych z ochroną atmosfery.

Udział w programach krajowych i wojewódzkich:

- Program Ograniczania Niskiej Emisji (PONE) - dotacje do wymiany kotłów.
- Czyste powietrze.

- Projekty realizowane samodzielnie lub w partnerstwie dotyczące wymiany przestarzałych źródeł ciepła.

DA9. Energetyczne wykorzystanie odpadów.

Planowana jest rozbudowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych o urządzenia i instalacje umożliwiające częściowe przetworzenie niektórych frakcji odpadu zbieranego w sposób selektywny (głównie przetworzenie frakcji bioodpadu na kompost i wykorzystanie go do własnych celów na terenie gminy Kuźnia Raciborska). Możliwe jest przetwarzanie odpadów w procesie beztlenowym. Możliwe jest również przetworzenie zmielonego odpadu wielkogabarytowego (drewna i płyt drewnopochodnych) w sposób umożliwiający jego wykorzystanie jako paliwa w spalaniu lub współspalaniu w odpowiednim kotle i wykorzystanie uzyskanego ciepła do celów własnych ogrzewania pomieszczeń technicznych na oczyszczalni ścieków w Kuźni Raciborskiej (kocioł o mocy cieplnej około 300 kW). Dodatkowo możliwe jest wykorzystanie przetworzonego materiału odpadowego (drewna i płyt drewnopochodnych) jako paliwa we współspalaniu w kotłowniach zlokalizowanych w obiektach kubaturowych należących do Gminy Kuźnia Raciborska (szkoły, domy kultury, przedszkola itp.) lub przekazanie ciepła do sieci ciepłowniczej na terenie miasta Kuźnia Raciborska (potencjalnie o mocy około 5 MW).

DA10. Działania na rzecz zmniejszenia zapotrzebowania na energię.

- Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej należących do poszczególnych podmiotów
- Poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, w tym poprzez ich kompleksową termomodernizację
- Modernizacja oświetlenia ulicznego w Gminie Kuźnia Raciborska

DA11. Realizacja sieci gazowniczej na terenie miasta i gminy.

W trakcie realizacji jest sieć gazowa średniego ciśnienia, która będzie zaopatrywać Miasto Kuźnia Raciborska oraz sołectwa Turze i Budziska. W dalszej kolejności niezbędna jest realizacja sieci rozdzielczej na terenie ww. miejscowości oraz przyłącza do ostatecznych odbiorców.

DA12. Działania podnoszące świadomość i budujące potencjał adaptacyjny oraz dobre praktyki w tym zakresie.

Uchwalenie planu nie wpływa w sposób znaczący na:

- różnorodność biologiczną obszaru objętego planem,
- zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców – planowane działania są oddalone od stałych miejsc pobytu ludzi i wpływają pozytywnie na bezpieczeństwo powodziowe, stan powietrza atmosferycznego i wód,
- florę i faunę, w tym funkcjonowanie korytarzy ekologicznych ssaków drapieżnych, ssaków kopytnych, ptaków i Południowego Korytarza Ekologicznego,

- wody powierzchniowe i podziemne – poza sytuacjami awarii nie prognozuje się możliwości negatywnego wpływu na wody powierzchniowe i podziemne pod warunkiem stosowania się do rozwiązań zapobiegawczych i minimalizujących wpływ na środowisko,
- powierzchnię ziemi – nie zmniejszy się udział powierzchni biologicznie czynnej,
- krajobraz – nie planuje się utworzenia dominant, a realizacja zamierzeń wynikających z planu nie zmieni fizjonomii okolicy.

Uchwalenie planu nie doprowadzi do negatywnego oddziaływania na obszary chronione. Biorąc pod uwagę lokalizację obszarów Natura 2000 oraz specyfikę planowanych zamierzeń należy stwierdzić, że uchwalenie planu nie charakteryzuje się negatywnym oddziaływaniem na obszary objęte zainteresowaniem Wspólnoty.

2. OPINIE WŁAŚCIWYCH ORGANÓW

Zgodnie z Art. 57 i Art. 58 ustawy OOŚ, właściwymi organami do zaopiniowania projektu planu są:

1) Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach - projekt planu został zaopiniowany pozytywnie pismem znak WOOŚ.410.107.2022.AB z 22 marca 2022 r.

2) Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Katowicach - projekt planu został zaopiniowany pozytywnie pismem znak NS-NZ.9022.23.9.2021 z 2 listopada 2021 r.

3. ZGŁOSZONE UWAGI I WNIOSKI

Społeczeństwo uzyskało możliwość zapoznania się z projektem Miejskiego planu adaptacji do zmian klimatu dla Gminy Kuźnia Raciborska. Udział społeczeństwa w opracowywaniu dokumentu został zapewniony zgodnie z obowiązującymi przepisami.

14 października 2021 r. rozpoczęto konsultacje społeczne projektu Miejskiego planu adaptacji do zmian klimatu dla Gminy Kuźnia Raciborska obwieszczeniem Burmistrza Miasta i Gminy Kuźnia Raciborska. Umożliwiono składanie uwag i wniosków do 5 listopada 2021 r. W wyznaczonym terminie nie złożono uwag i wniosków do projektu Planu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

4. WYNIKI POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCEGO TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO, JEŻELI ZOSTAŁO PRZEPROWADZONE

Nie występuje prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływania transgranicznego po uchwaleniu planu. Odległość od granic państwa i dominujące kierunki wiatrów (zachodni, południowo-zachodni) uniemożliwiają powstanie oddziaływań na obszarze Republiki Czeskiej.

5. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE METOD I CZĘSTOTLIWOŚCI PRZEPROWADZANIA MONITORINGU SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ DOKUMENTU

Proponowany jest monitoring bazujący na danych ilościowych i jakościowych odzwierciedlających stan środowiska przyrodniczego (szczególnie wód i powietrza atmosferycznego) na terenach objętych projektem planu i w ich otoczeniu.